

Artikkeli

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Pohjoisen ydinmylly

Fennovoima kolmessa suomalaisessa sanomalehdessä 2007–2013

Artikkelissa tutkitaan lehtikirjoittelua Fennovoiman ydinvoimalahankkeesta. Aineistona ovat *Helsingin Sanomissa*, *Kalevassa* ja *Raahen Seudussa* julkaistut lehtijutut ja mielipidekirjoitukset vuosilta 2007–2013. Artikkelissa selvitetään, minkä verran eri ryhmät esiintyivät puhujina lehtien sivuilla. Lisäksi tarkastellaan, mistä aiheista aineistossa puhuttiin ja milloisten ydinvoima-argumenttien yhteydessä eri puhujat esiintyivät. Tutkimus perustuu aineiston määrälliseen luokitteluun ja siitä tehtyyn analyysiin. Tulokset osoittavat, että Fennovoima ja muu talouselämä saavat paljon tilaa lehdissä. Ydinvoimamyönteisten juttujen lisäksi ne esiintyvät usein asiaan neutraalisti suhtautuvissa kirjoituksissa. Valtion ja kuntien edustajat esiintyvät myös paljon. Ydinvoimaa vastustavat järjestöt saavat näkyvyyttä alue- ja paikallislehdessä, mutta valtakunnanjulkisuuteen ne eivät juuri ulotu.

AVAINSANAT: ydinvoima, sanomalehdet, valta, sisällönerittely, medioituminen, julkisuudenhallinta

Kuluvan vuosituhannen ensimmäinen vuosikymmen oli ydinvoiman uuden tulemisen aikaa. Alettiin puhua ydinvoiman renessanssista. Takana olivat 1980–90-lukujen laihat vuodet, jolloin Yhdysvalloissa 1979 ja Neuvostoliitossa 1986 sattuneet reaktorionnettomuudet suistivat ydinvoiman suosion laskuun (Clery 2005, 1172; Ramana 2011, 44). Suosiota heikensivät myös muut syyt kuten investointien kalleus, voimaloiden myöhästymiset, ydinjätekysymys ja muut energiavaihtoehtot. 2000-luvun alussa ydinvoima alkoi jälleen näyttäytyä varteenotettavana vaihtoehtona paitsi kustannuksien valossa myös ilmastosyistä. (Joskow & Parsons 2009, 46–48; vrt. Findlay 2010, 14–18.) Ydinvoimasta ei synny kasvihuonekaasuja kuten fossiilipolttoaineista. Ilmastonmuutoksen torjuntaa voikin pitää keskeisenä syynä ydinvoiman uuteen suosioon. (Litmanen 2009, 22–23; Whitfield ym. 2009, 425.)

Suomi on ollut vahvasti mukana ydinvoiman renessanssissa. Viidennen ydinvoimayksikön – Teollisuuden Voiman *Olkiluoto* 3:n – lupa myönnettiin vuonna 2002 ja

sen rakennustyöt alkoivat 2005. Kuhina jatkui TVO:n puheilla uudesta yksiköstä sekä saksalaisen E.Onin yrityksellä perustaa voimala Loviisaan, mikä kuitenkin kariutui tonttikauppoihin keväällä 2007. Pian tämän jälkeen lupatoiveensa ilmaisivat niin TVO, Fortum kuin uusi yrittäjäkin: Loviisan-tappiostaan nousseen E.Onin ja suomalaisen teollisuuden, kaupan ja julkisen sektorin yhteenliittymä Fennovoima. (Vrt. Lampinen 2009, 42.) Vuonna 2010 eduskunta hyväksyi myönteisen lupaa koskevan periaatepäätöksen TVO:lle ja Fennovoimalle.

Uuteen ydinvoimayritykseen on lastattu paljon toiveita. Fennovoimasta on odotettu kilpailun lisääjää paitsi kotimaan myös koko Pohjolan sähkömarkkinoille. Voimala on paikallisesti katsottuna valtava asia. Se loisi pelkän rakennusvaiheensa aikana 20 000 – 40 000 henkilötyövuotta, työllistäisi valmistuttuaan 400–500 henkilöä ja toisi kuntaan miljoonien eurojen verotuotot. (Litmanen 2010, 285–286.)

Fennovoiman alkutaivalta voi luonnehtia kiviseksi, vaikka Suomen aiempiin ydinvoimahankkeisiin (Michelsen & Särkikoski 2005; Sunell 2001) tai nykyiseen Olkiluodon-projektiin verrattuna sen vaikeudet eivät näytä erityisen poikkeuksellisilta. Käänteitä yrityksen tarinassa kuitenkin riittää. Mainittavimpia ovat Fukushima ydinturma 2011, perustajaosakas E.Onin luopuminen hankkeesta ja lupaprosessin mutkistuminen uuden osakkaan ja laitetoimittajan, venäläisen Rosatomin, ilmaannuttua mukaan kuvioon.

Ydinvoimalan rakentaminen on yhteiskunnallisesti erittäin merkittävä hanke. Se kytkeytyy lähes kaikkiin politiikan osa-alueisiin: aihe koskettaa niin alueellista päätöksentekoa, taloutta, työllisyyttä, energiaa, ympäristöä kuin turvallisuuttakin. Myös journalismi noteeraa ydinvoiman korkealle. Esimerkiksi nyt tutkituissa lehdissä on ilmestynyt tuhatmäärin juttuja ja mielipidekirjoituksia Fennovoimasta tarkastelujaksolla 2007–2013. Yhteiskuntatieteellisiä tutkimuksia ydinvoimasta on tehty paljon, mutta maamme mediatutkimuksessa aihetta on käsitelty lähinnä pro graduissa (poikkeuksia Raittila 2000, 2001, 2002; Kojo 2002; Luoma-aho & Vos 2009; sosiologian alalta Teräväinen 2012, 2014).

Hankkeen merkittävyys herättää kysymyksiä yhteiskunnallisesta vallankäytöstä. Tässä artikkelissa etsitään vastausta siihen, miten eri toimijoiden vaikutusvalta näkyy median agendalla: ketkä asettavat median päiväjärjestyksen ja miten esiintymällä he sen tekevät? Erityisesti kiinnitetään huomiota niin sanotun energiaeliitin ja ydinvoiman vastustajien esiintymiseen mediassa. Hallitseeko eliitti keskustelua, entä saavatko vastustajat äänensä kuuluviin?

Tarkastelen ensin tapoja, joilla valtaan on mediatutkimuksessa tartuttu, ja aieman tutkimuksen vastauksia siihen, ketkä yleensä ovat äänessä ydinvoima-asioista puhuttaessa. Tämän jälkeen esittelen käsityksiä suomalaisen energiapolitiikan päätös- ja keskustelukuluttuurista. Lähtökohtani on, että julkisuuteen ja mediaesityksiin vaikuttaa, millaisten totuuksien varassa journalistit juttunsa laativat (esim. Reunanen 2003, 69–72). Lopuksi esittelen aineiston määrällisen erittelyn pohjalta tekemäni havainnot. Yhtenä kysymyksenä on, kuinka määrällisen analyysin varaan voi rakentaa teoreettisesti relevantteja tutkimusasetelmia: Voidaanko sen varassa esimerkiksi pohdita, kuinka kukin toimija hyödyntää käytettävissään olevaa valtaa?

Media ja valta

Ytimekkäästi sanottuna valta on kykyä saada instituutiot tai toiset ihmiset toimimaan haluamallaan tavalla vastustuksesta huolimatta (Weber 1978, 53; vrt. Kunelius ym. 2009, 18–19). Eri teoriaperinteet mieltävät tämän ytimen eri tavoin tai liittävät sen ympärille erilaisia ominaisuuksia, ja eri valtanäkemykset ohjaavatkin kysymyksenasettelua hieman eri suuntiin.

Valtaa voi tarkastella esimerkiksi resurssina, kollektiivisena resurssina tai rakenteena (ks. esim. Heiskala 2001; Seppänen & Väliverronen 2013, 172–175). Resurssiksi miellettyinä (Weber 1978, 53; Mills 1956) valta on kykyä saada läpi oma päätös, pitää asioita poissa päätöksenteosta tai hallita ihmisten käsitystä omasta edustaan. Tällöin puhutaan distributiivisesta valtakäsityksestä (Mann 1986, 6). Kollektiivinen valtakäsitys (esim. Parsons 1957) puolestaan näkee vallan paitsi kontrollina myös luovana ja pragmaattisena toimintana. Tämän toiminnan tavoitteena on luoda koalitioita ja kehittää ideoita, jotka perustelevat vallankäyttöä ja kutsuvat mukaan uusia liittolaisia (Mann 1986,6; Giddens 1995, 199–200). Näiden resurssikäsitusten rinnalle voi asettaa rakenteellisen valtakäsityksen. Tämä käsitys vie ajatukset yhteisesti jaettuun entiteettiin, esimerkiksi sosiaaliseen rakenteeseen, kieleen tai muuhun symboliseen järjestykseen, joka roolittaa toimijat suhteessa toisiinsa. (Esim. Foucault 1980, 41; ks. Seppänen & Väliverronen 2013, 174.)

Viestinnän tutkimusta on hallinnut ajatus median vallasta ihmisten asenteisiin, mielipiteisiin tai käyttäytymiseen (Seppänen & Väliverronen 2013, 171) ja keskiössä ovat olleet sisällöt, joita on tarkasteltu esimerkiksi agenda setting -tutkimuksen tai kehystutkimuksen avulla. Tällöin kysytään, kuka hallitsee julkista keskustelua: mitkä aiheet ovat esillä milloinkin, mitkä asiat koetaan tärkeäksi sekä millaisten käsitteiden avulla ja minkälaisissa yhteyksissä asioita käsitellään. (Kunelius ym. 2009, 51.) Tarkastelutavat kytkeytyvät yhteen niiden käsitysten kanssa, jotka pitävät valtaa nimenomaan resurssina. Rakenteellinen valtakäsitys puolestaan nostaa esille kysymyksiä identiteeteistä ja siitä, millä tavalla median viestit puhuttelevat ja kutsuvat. Millaista roolia journalismi tarjoaa esimerkiksi kansalaisille, päättäjille tai elinkeinoelämän edustajille?

Valtaan liittyy myös viime aikoina päätään nostanut medioitumisen käsite, joka heijastelee yhteiskuntakäsityksen muutosta. Sen enempiä politiikassa kuin journalismissaakaan ei enää uskota yhteiskunnan koostuvan kiinteistä luokista tai intresiryhmistä. Poliitikan puolella nähdään media valtaresurssina, jolla voidaan koota hajautuneen yleisön huomio. Toisaalta media pitää itseään oikeutettuna ja velvollisena ottamaan itse osaa vallan peleihin, koska poliittinen järjestelmä ei ole enää niin itsestään selvästi legitiimi. (Kunelius ym. 2009, 60–61; vrt. Mazzoleni & Schultz 1999.) Tällaisessa tilanteessa median hallinta on vallankäyttöä siinä kuin muidenkin resurssien hallinta. Osaltaan median esitykset myös määrittävät valtaa jakamalla toimijoille eri määrät painoarvoa. Niin eri organisaatiot kuin median käyttäjätkin peilaavat yhä enemmän itseään mediajulkisuuteen. (Seppänen & Väliverronen 2013, 188.) Jyrkästi tulkittuna mediasisältöjä ei enää ohjaa poliittinen logiikka vaan medialogiikka, joka

on poliittisten toimijoiden kannalta pakottava (Strömbäck & Esser 2009, 215–221; Hjarvard 2008, 113; Ampuja ym. 2014, 27). Maltillisemmin ajateltuna eri instituutiot ja ryhmät hallitsevat yhä politiikkaa, vaikka toimintaa olisikin sovitettava median tapoihin. Eri organisaatiot kuitenkin pohtivat entistä hartaammin, miten niiden toimet esitetään mediassa ja miten omia mediastrategioita voisi kehittää. (Hepp 2009, 143–144; Ampuja ym. 2014, 35; vrt. Kunelius ym. 2009, 60–63.)

Median merkitys ydinvoima-asioiden ympäristönä näyttää nousseen medioitumisteoreetikoiden esittämällä tavalla. Esimerkiksi Ruostetsaari kertoo arvioineensa jo 1990-luvun lopulla, että energia-alan kilpailun lisääntyessä myös media korostuu yritysten välisen kilpailun areenana. Hän katsoo ennusteensa toteutuneen, sillä neljä viidesosaa energiaeliitin jäsenistä sanoo median vaikuttavan joko erittäin paljon tai melko paljon päätöksentekoon. (Ruostetsaari 2010, 153–154; Ruostetsaari 1998, 225–226.)

Media näyttää myös päästävän valtaapitävät helposti ääneen ydinvoima-asioissa. Journalismintutkimushan on väsyksiin asti kertonut, että uutiset toisintavat hallitsevien organisaatioiden hierarkian. (Esim. Kunelius 1996, 268; Tuchman 1978; vrt. Kunelius ym. 2009, 103.) Monien tutkimusten mukaan ydinvoimaa käsittelevä journalismi noudattaa samaa kaavaa. Esimerkiksi Gamson ja Modigliani (1989, 7) toteavat, että ydinvoiman osalta julkiset viranomaiset ovat usein äänessä, samoin kuin teollisuuden edustajat. Useat esimerkit tukevat näkemystä: Watts ja Maddison (2012, 138) sanovat, että kirjoittelussa Yhdysvaltain Vermont Yankee -ydinvoimalasta eniten äänessä olivat hallituksen viranomaiset (39 %), energiayhtiön edustajat (29 %), lainsäätäjät (14 %) ja ympäristöjärjestöt (13 %). Kanadan Ontarion sähkömarkkinoita tutkinut Greenberg (2005, 251) sanoo, että valtion ja muiden eliittilähteiden äänet, intressit ja näkökulmat ovat hallitsevassa asemassa. Etelä-Koreassakin hallitus on lehdistön useimmin siteeraama lähde ydinvoimaa ja ilmastonmuutosta käsittelevissä kirjoituksissa (Yun 2012, 67). Myös Luoma-aho ja Vos (2009, 121) kertovat vuoden 2007 ydinvoimakeskustelusta suomalaisessa mediassa, että uutisten aktiivisimpia osallistujia olivat poliitikot, hallituksen edustajat ja energiayhtiöt, kun taas kansalaisjärjestöt osallistuivat vähäisesti. Toisenlaisia tuloksiakin toki on. Esimerkiksi Raittilan (2002, 90) tutkimuksessa ydinjätokeskusteluun osallistuivat pitkäjänteisimmin kansalaiset ja kuntien edustajat sekä sijoituslupaa hakenut Posiva Oy. Loppusijoitusta vastustavat liikkeet ja järjestöt osallistuivat keskusteluun koko ajan, mutta muut eivät juuri noteeranneet heitä. Tutkijat ja päätöksestä vastuulliset poliitikot olivat enimmäkseen sivussa.

Näiden esimerkkien valossa voi kysyä, kutsuuko määrällinen analyysi helposti esiin sellaisen tulkinta-asetelman, jossa mediassa esiintyminen nähdään joko-taikysymyksenä eli mediaan joko päästään tai sieltä syrjäydytään. Tämän kaltainen oletus on taustalla esimerkiksi Hallin ja kumppanien (1978, 58) ajatuksessa ensisijaisista määrittelijöistä: mediaan on rakentunut etusija vallakkaiden mielipiteille, ja nämä asettavat viitekehyksen, jonka ehdoilla jäljempi keskustelu jostakin aiheesta käydään. Myöhemmässä kritiikissä (etunenässä Schlesinger 1990; ks. Cottle 2000, 437) on medioitumissävyisesti huomautettu, ettei aiheiden määrittely mediassa ole yksin

vallakkaiden käsissä eikä ensisijaista määrittelyä tehdä pelkän aseman ansiosta. Usein siihen vaikuttaa myös mediakentällä harjoitettu strateginen toiminta. Täytyy myös muistaa, ettei medianäkyvyys sinänsä tarkoita samaa kuin vallakkuus. Mediaanhan ei pelkästään päästä, vaan sinne myös joudutaan. Lisäksi joidenkin tahojen vallankäyttö ja toimintamahdollisuudet riippuvat juuri kyvystä toimia julkisuuden ulkopuolella. (Suikkanen ym. 2012, 28.) Toisin sanoen medianäkyvyyttä ei ole syytä lähestyä pelkkänä pääsyn tai syrjäytymisen kysymyksenä. Sen sijaan on mielekkäämpää etsiä avoimmin yhteyksiä eri toimijoiden pyrkimysten, näkyvyyden ja toimintatapojen välille.

Ensisijaisiin määrittelijöihin tarttuminen on kritiikistä huolimatta hyvä tapa saada yleiskuva suuresta aineistosta.¹ Tässä tutkimuksessa lähestytään aineistoa vallan resurssinäkökulmasta, agenda settingin hengessä ja määrällisen sisällönerittelyn keinoin (esim. Riffe ym. 2014; Seppänen 2005, 142–176). Menetelmällä on myös rajansa: tulkintoja tehdessä on oltava selittämättä sellaista, mihin aineisto ei taivu. Berelsonin (1952; ks. Seppänen mt., 144) tunnetun määritelmän mukaisesti menetelmä on ”kommunikaation ilmissisällön objektiivista, systemaattista ja määrällistä kuvailua varten soveltuva tutkimustekniikka”. Nyt esitetyn analyysin avulla voidaan puhujien, aiheiden ja ydinvoimakantojen lisäksi saada tietoa siitä, miten yksittäiset tekstit sijoittuvat osaksi laajempaa aineistoa (Seppänen mt., 143; Riffe mt., 12). Analyysi toimii myös pohjana aineistoon lähemmin syventyville analyyseille.

Eliitti vetää päätöksentekoa, vastustajat vaikeuksissa

Monet tutkijat jakavat käsityksen siitä, että Suomen energia-asioissa vallitsee työ- ja elinkeinoministeriön² ylivalta, jossa vain ministeriön itsensä valitsemia vaihtoehtoja pidetään lähemmän tarkastelun arvoisena (Lampinen 2009, 44; Ruostetsaari 2010, 182).³ TEM:iä kuvataan ”superministeriöksi” (Ruostetsaari 2010, 150) ja sen edeltäjää, KTM:ää, ”portinvartijaksi, jolla ei ole vahvaa poliittista paimentajaa” (Kojo 2009, 230). TEM on keskiö energiaeliitissä, jonka muodostavat

Euroopan unioni, hallitus ja kaksi johtavaa hallituspuoluetta, keskusta ja kokoomus, työ- ja elinkeino-, ympäristö- ja valtiovarainministeriöt, valtion energiayhtiöt Fortum ja Neste Oil, metsäteollisuuden omistama Pohjolan Voima, Elinkeinoelämän Keskusliitto ry, Energiateollisuus ry ja Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT. (Ruostetsaari 2010, 152)

Oleellista eliitin olemassaololle on, että se on kohesiivinen, yhtenäinen ja itsestään tietoinen ryhmä (emt., 31). Suomen energiaeliitin vallan kuvataan olevan perua toisaalta tottumuksesta ja perinteestä, toisaalta lainkäytöstä. Eliitti on koostunut 1980-luvun lopulta lähtien samoista instituutioista, eivätkä uudet toimijat kuten energian käyttäjät tai kansalaisjärjestöt pääse helposti mukaan. Pienen piirin totuttu työskentelytapa nopeuttaa asioiden käsittelyä ja helpottaa omien intressien ajamista. Vaikka kyse ei olisikaan tietoisesta diskriminoinnista, piiriin pääsy on hankalaa uusille toimijoille. (Emt., 243.)

Taulukko 1. Esimerkkejä Fennovoiman puolustajista ja vastustajista aineistossa.

vastustajia	puolustajia⁴
<p>kansalaisjärjestöt Pro Hanhikivi, Karsikon puolesta, Meri-Lapin ydinverkosto, Lappilaiset Uraanivoimaa Vastaan -kansanliike, Raahen Seudun Luonnonystävät, Lapin luonnonsuojelupiiri, Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri, Parhalahden kyläläiset, Piehingin kyläyhdistys, Naiset ydinvoimaa vastaan, Naisten Verkosto – Irti uraanista, atomivoimasta ja atomiaseista, Edelleen Ei ydinvoimaa -kansalaisliike, Nuclear Free Finland, Suomen luonnonsuojeluliitto, Luonto-Liitto, Maan ystävät, Greenpeace, Pro Saaristo yhdistys, Loviisa-liike</p> <p>kielteiset kunnat Kristiinankaupunki, Ruotsin Skellefteå ja Kalix</p> <p>paikalliset maanomistajat</p> <p>puolueet vihreät, vasemmistoliitto</p> <p>aktiiviset yksityishenkilöt</p>	<p>osakkaat E.On, Outokumpu, Boliden, Rauman Energia, Katternö ja muut paikalliset energiayhtiöt, Rautaruukki, SOK, Kesko, Atria, Myllyn Paras, Valio, Rosatom</p> <p>myönteiset kunnat oletettujen sijaintikuntien ja sellaiseksi havittelevien johto (esim. Pyhäjoki, Simo, Ruotsinpyhtää, Kemijärvi, Ii, Vaala, Himanka); naapurikunnat, esim. Kemi, Raahe, Kalajoki</p> <p>etujärjestöt EK, Metallityöväen liitto, Teknologia-teollisuus, SAK, Elintarviketeollisuus, Akava, Suomen Yrittäjät, STTK, Suomen Kaupan Liitto, MTK, Suomen Elfi</p> <p>kauppakamarit Oulun, Raahen, Kalajokilaakson ja Lapin kauppakamarit</p> <p>puolueet kokoomus</p> <p>aktiiviset yksityishenkilöt</p> <p>median edustajat Raahen Seudun pääkirjoittaja; Kalevan päätoimittaja ja muutamat kolumnistit</p>

Teräväinen ja kumppanit (2011, 3441) summaavat, että Suomessa elää vahva usko teknis-taloudelliseen edistykseen. Heidän mukaansa energiapolitiikan henki on se, että ”teollisuus ja tekniikan ala tietävät asiat parhaiten” (emt.). Täällä vallitsee konsensusta hakeva korporatistinen neuvotteluperinne. Toisin kuin monissa muissa maissa – esimerkiksi Ranskassa tai Britanniassa – päätöksentekoon ei juuri kaivata moniäänisyyttä. Kun media on laajalti ydinvoimamyönteinen ja maasta puuttuu kriittinen valtion syleilystä irrallinen julkisuuspiiri vaihtoehtoisine asiantuntijoineen, vastustajilla ei ole uskottavaa vasta-asiantuntemusta tuotavaksi mukaan keskusteluun (emt.). Toisaalta vaihtoehtoisen asiantuntemuksen heikko kysyntä heijastelee luottamusta valtion instituutioihin ja edustukselliseen demokratiaan (vrt. Litmanen 2009, 19, 31). Tältä pohjalta Teräväinen ja kumppanit (2011, 3441) pitävätkin melko epätodennäköisenä, että Suomessa ydinvoiman vastarinta juurikaan vahvistuisi.

Lammin mukaan Suomessa on käyty melko niukasti julkista keskustelua tavoista, joilla debattia tuotetaan – esimerkiksi siitä, kuinka on luotu materiaali, josta ovat peräisin eri organisaatioiden ja liikkeiden argumentit. Ydinvoimapäätösten perusole-

tuksena vaikuttaa olevan ”paras argumentti voittaa”, vaikka tiedetäänkin, että eri organisaatioiden viestintäresurssit ovat hyvin erikokoiset. (Lammi 2009, 69.) Vastustajat näyttävät olevan argumentteineen puun ja kuoren välissä. Aiemmin kansalaisjärjestöt käyttivät paljon moraaliargumentteja, kuten ”on väärin tuottaa ydinjätettä” tai ”on väärin altistaa ihmisiä ydinonnettomuuksille”. Näihin kuitenkin vastattiin teknisillä argumenteilla, ettei sellaisia riskejä ole olemassa. Moraaliargumentteja ei täten voitu juurikaan käyttää ajautumatta tekniikkakeskusteluun. Tämän välttääkseen vastustajat keskittyivät 2000-luvun alussa puhumaan ydinvoiman vaihtoehtoista kuten energiatehokkuudesta ja uusiutuvasta energiasta. Ne rupesivat myös käyttämään enemmän talous- kuin moraaliargumentteja. (Lammi 2009, 80, 84; Ruostetsaari 2010, 186–187.) Teräväinen ja kumppanit (2011, 3441–3442) arvelevat virheeksi pyrkimystä talousargumentaatioon, jossa ei olla kovin vahvoilla. Puheen laina vastapuolelta, esimerkiksi huoli ilmastonmuutoksesta, on onnistunut ydinvoiman puolustajilta mutta vastaava talouspuheen laina ei puolestaan kansalaisjärjestöiltä.

Mitä jää jäljelle, jos kansalaisjärjestöjen argumentaatio ajaa ne hankaliin keskusteluasemiin puhuttiinpa sitten moraalista tai tekniikasta ja taloudesta (vrt. Lammi 2009, 85–86)? Näyttää siltä, ettei asiaan ole tarjolla kovin hyviä lääkkeitä. Järjestöjen keskeinen ongelma median kanssa asioidessa on, että perusoletukset hautautuvat tietotulvaan eivätkä nouse kiinnostuksen kohteeksi (Kojo 2004, 248). Greenberg (2005, 253) ehdottaa, ettei julkisuuspeliin edes mentäisi mukaan vaan yritettäisiin työskennellä yhdessä institutionaalisten toimijoiden kanssa kulissien takana. Tätä väylää pohtii myös Kojo (mt., 247–248), joka näkee integroitumisen päätösten valmisteluun – esimerkiksi erilaisten työryhmien ja puolueisiin yhteydenpitämisen avulla – järjestöjen ainoaksi tehokkaaksi ja lailliseksi keinoksi vaikuttaa päätöksentekoon.⁵ Toisaalta hän samaan hengenvetoon huomauttaa, että tällainenkin osallistuminen saattaa jäädä näennäiseksi esimerkiksi tiedonsaannin vaikeuksien takia.

Aineiston valinta ja yleispiirteet

Tutkittavana on kolme suomalaista sanomalehteä, *Helsingin Sanomat*, *Kaleva* ja *Raahen Seutu*. Valinta heijastelee suomalaisen lehtikentän kolmijakoa valtakunnalliseen, maakunnalliseen ja paikalliseen lehdistöön (esim. Wiio 2006, 21; J. Hujanen 2000, 24). *Helsingin Sanomat* edustaa valtakunnallista näkökulmaa hankkeeseen. Oululainen *Kaleva* puolestaan on maakuntansa päälehti, jonka levikkialueeseen kuuluu voimalan sijoituspaikaksi valittu Pyhäjoki. Aiottu työmaa sijoittuu täten paikallislehti *Raahen Seudun* naapurikuntaan.

Maan valtalehteä *Helsingin Sanomia* pidetään yhtenä kansallisen päiväjärjestyksen ylläpitäjistä, sillä sitä luetaan laajalti varsinaisen levikkialueensa pääkaupunkiseudun ulkopuolellakin ja se on myös muiden uutisvälineiden tarkassa seurannassa (Wiio 2006, 23; Kunelius ym. 2009, 266–267). Lehti tietää itsekin kansallisen tehtävänsä. Sen periaatelinjassa⁶ ei painotu aluenäkökulma vaan kansanvalta, oikeudenmukaisuus ja mielipiteenvapaus (J. Hujanen 2000, 24). *Kaleva* puolestaan on tyypillinen maakuntalehti, yhteisöönään kiinteästi sitoutunut yhteiskunnallinen ja kulttuurinen instituutio (E. Huja-

nen 2007, 16). *Kaleva* on perustamisestaan lähtien pyrkinyt olemaan alueensa ääni, ”kansan kaikuja Pohjois-Suomesta”. Jaana Hujasen (2000, 91) mukaan pohjoissuomalaisuus on lehden toimituksen sisäistetty periaate, perusrutiini, johon kuuluu kysymys ”entäs Pohjois-Suomessa?”. *Raahen Seutu* on näkökulmasta riippuen pieni päivälehti tai suuri paikallislehti, joka ilmestyy viisi kertaa viikossa (neljästi viikossa vuoden 2009 alkuun asti). Sen sisarlehtenä ilmestyyvä ilmaisjakelu *Raahelainen* ei kuulu tähän tarkasteluun.

Taulukko 2. Tutkittavat lehdet.

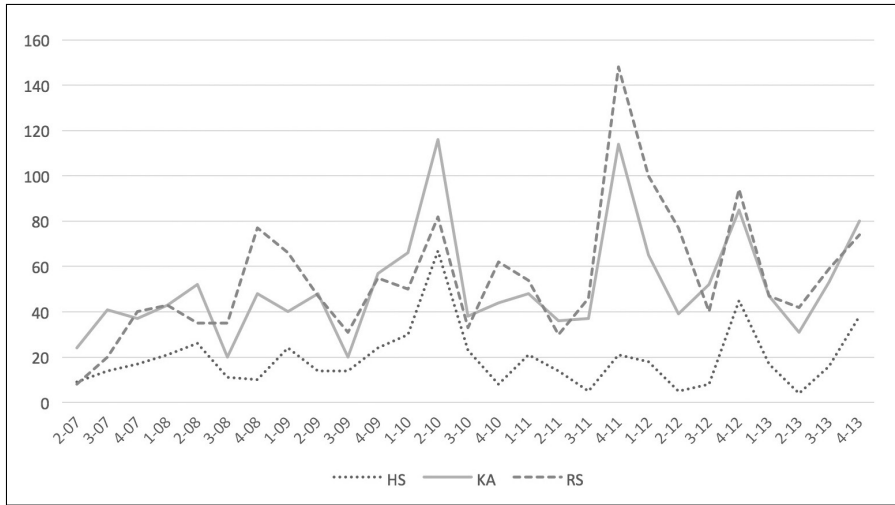
	valtakunnallinen	maakunnallinen	paikallinen
nimi	Helsingin Sanomat (HS)	Kaleva (KA)	Raahen Seutu (RS)
perustettu	1889	1899	1919
sijainti ja levikkialue	Helsinki ja pääkaupunkiseutu; maan johtava päivälehti	Oulu ja Pohjois-Pohjanmaan maakunta	Raaha ja lähikunnat
levikki (2013)⁷	313 000 (Suomen suurin päivälehti)	69 500 (Suomen 7. suurin sanomalehti, 4. suurin päivittäin ilmestyvistä)	7 700
ilmestyminen	7 kertaa viikossa	7 kertaa viikossa	5 kertaa viikossa (4 kertaa viikossa vuoteen 2009 asti)
toimituksen koko	n. 250 ⁸	120 ⁹	alle 10 ¹⁰
omistaja	Sanoma Media Finland	Kaleva	Alma Media

Aiemman tutkimuksen perusteella voi olettaa, että tutkimukseen valitut lehdet käsittelevät ydinvoimalahanketta eri tavoin. Salovaara-Moring sanoo, että kansallisen tason media puhuttelee yleisöään kansallisidentiteetin, kansalaisuuden ja yhteisen kulttuuriperinnön kautta. Maakuntalehdet puolestaan turvautuvat alueelliseen puheenparteen vahvistaakseen alueellista yhteisyyttä. (Salovaara-Moring 2004, 98.) ”Alueen ääneksi” asettuminen on paitsi identiteettityötä myös markkinastrategia, jolla omaa valta-asemaa alueella pidetään yllä. Lehdet haluavat pitää alueensa hyvinvoinnista huolta ja tarkastelevat seutunsa elinkeinoelämää myönteisessä valossa myös oman menestymisensä takia: yritykset tuovat lehdelle mainostuloja ja uutisaiheita sekä työllistävät lehden tilaajia. Lehtien alueellisuus on sekoitus ajatuksia omanlaisensa joukossa olemisesta ja talousfunktionalismista höystettynä lehden omilla mielipiteillä siitä, kuinka aluetta ja yhteisöä olisi kehitettävä. (Emt., 60, 96, 119.)

Aineistoni alkaa Fennovoiman perustamisesta 2007 ja päättyy yrityksen solmittuun sopimuksen laitetoimittajansa kanssa 2013. *Helsingin Sanomien* aineiston keräsin itse lehden verkkoarkistosta. *Kalevan* aineiston keräsi lehden informaattikko toimituksen

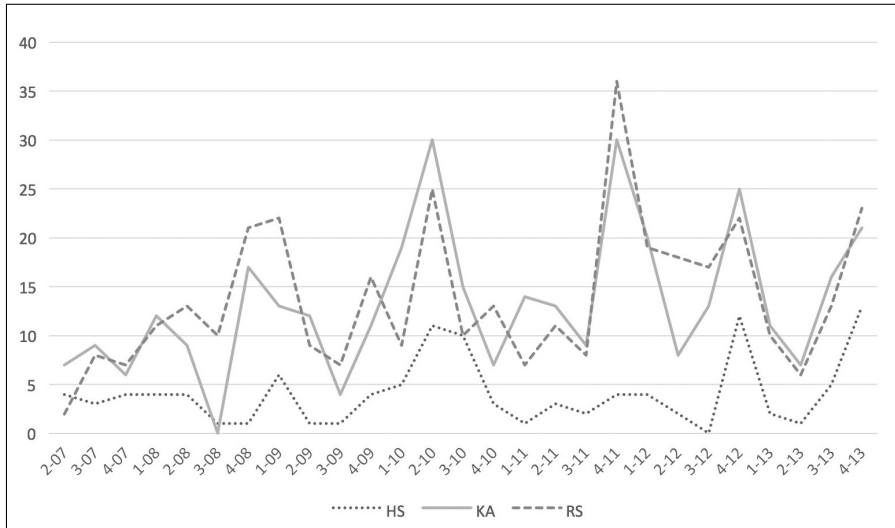
arkistosta. *Raahen Seudun* aineiston keräsin itse Alma Median arkistosta. Haut on tehty 7.6.2007–31.12.2013 välillä julkaistuista lehtijutuista ja mielipidekirjoituksista kaikista lehden osastoista.¹¹ Raaka-aineistoon sisältyy kaikkiaan 3400 juttua, ja ne jakautuivat seuraavasti: *Helsingin Sanomat*, HS (524), *Kaleva*, KA (1381) ja *Raahen Seutu*, RS (1495).

Kuvio 1. Hakutulokset neljännesvuosittain tarkasteltuna.

Jutuista tehtyyn otokseen¹² päätyi 842 juttua, joista 111 oli julkaistu *Helsingin Sanomissa*, 358 *Kalevassa* ja 373 *Raahen Seudussa*. Neljännesvuosittain tarkasteltuna juttujen jakauma näyttää tältä:

Kuvio 2. Otoksen juttumäärät neljännesvuosittain tarkasteltuna.

Aineistosta erottuu puolenkymmentä kohtaa, jolloin hanke oli erityisen mielenkiinnon kohteena. Ensimmäinen huippu on vuodenvaihteessa 2008–2009, jolloin Fennovoima luovuttaa ympäristövaikutusten arviointiselostuksensa (YVA) työ- ja elinkeinoministeriölle. Tällöin hankkeeseen tulee konkretiaa: nimetään mahdolliset paikkakunnat ja ilmoitetaan, että periaatepäätöstä koskeva hakemus jätetään vuodenvaihteessa. Tammikuussa 2009 jätetty hakemus pitää aihetta esillä ensimmäisen vuosineljänneksen aikana. Toinen kiinnostuspiikki on eduskunnan ydinvoimaaanesitys kesällä 2010. Kolmannen kerran aihe nousee lokakuussa 2011, jolloin Fennovoima ilmoittaa laitoksensa sijaintipaikan olevan Pyhäjoki. *Raahen Seutu* ja *Kaleva* noteeraavat aiheen isosti. Kiinnostavaa on, että *Helsingin Sanomien* kulmakarvat tuskin havaittavasti kohoavat asian tultua julki. Neljäs suuri uutinen on lokakuun 2012 tieto perustajaosakkaan, saksalaisen E.Onin, vetäytymisestä. Vielä vuoden 2013 lopulla nähdään uusi käänne, kun venäläinen Rosatom ilmoittaa tulostaan osakkaaksi ja laitetoimittajaksi. Aiheen tarkastelujakso päättyy tähän viidenteen huomiopiikkiin.

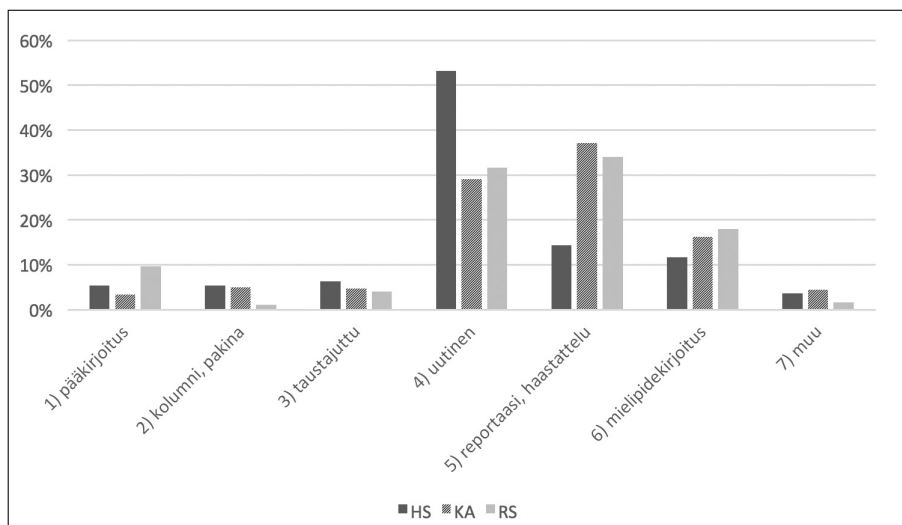
Keskeiset tutkimustulokset

Käyn seuraavaksi läpi kunkin tutkitun lehden luomaa julkisuutta Fennovoiman hankkeesta. Koodasin otokseen tulleet jutut kolmen sisältömuuttujan avulla: 1) keskeinen puhuja (puhuja), 2) jutun pääaihe (aihe) ja 3) jutussa esiintyvä ydinvoimakanta (kanta).¹³ Lisäksi koodasin juttutyypin (tyyppi).¹⁴

Helsingin Sanomat

Juttutyypin osalta valtakunnallinen *Helsingin Sanomat* katsoo asiaa etäältä, uutisen formaatissa. Yli puolet lehden jutuista on uutisia. (Ks. kuvio 3.)

Kuvio 3. Juttutyypin osuus eri lehdissä.

Puhujaluokkien avulla tarkasteltuna talouselämän – elinkeinoelämän ja itse Fennovoiman – ääni kuuluu aineistossa hyvin (29 %) lehden oman äänen lisäksi. Myös valtion piiri on laajasti edustettuna, siihen kuuluvat luokat 5–8 yltävät yhdessä kuuteentoista prosenttiin. Ydinvoimaa vastustavien järjestöjen osuus jää melko vähiin, samoin kuin kuntien tai yksityishenkilöiden esiintyminen. (Ks. taulukko 3.)

Taulukko 3. Puhujien osuus eri lehdissä.

	HELSINGIN SANOMAT		KALEVA		RAAHEN SEUTU	
	lukumäärä	prosenttia	lukumäärä	prosenttia	lukumäärä	prosenttia
1) lehti itse	17	15 %	37	10 %	52	14 %
2) muu media	7	6 %	7	2 %	8	2 %
3) Fennovoima	18	16 %	42	12 %	39	10 %
4) elinkeinoelämä	14	13 %	47	13 %	38	10 %
5) ylin valtiojohto	9	8 %	9	3 %	7	2 %
6) työ- ja elinkeino- ministeriö	3	3 %	19	5 %	5	1 %
7) ympäristö- ministeriö	2	2 %	1	0 %	3	1 %
8) muu ministeriö tai valtionhallinto	3	3 %	9	3 %	11	3 %
9) puolue	3	3 %	26	7 %	31	8 %
10) Pyhäjoki	1	1 %	17	5 %	33	9 %
11) muu kunta, kuntayhtymä tai alueellinen liitto	10	9 %	38	11 %	29	8 %
12) El-järjestö	7	6 %	35	10 %	42	11 %
13) Pyhäjoen asukas	1	1 %	12	3 %	14	4 %
14) muu henkilö	9	8 %	31	9 %	46	12 %
15) tiede ja tutkimus ¹⁵	5	5 %	25	7 %	12	3 %
16) muu tai ei ole	2	2 %	3	1 %	3	1 %
Kaikki yhteensä	111	100 %	358	100 %	373	100 %

Aiheiden osalta Helsingin Sanomat lähestyy Fennovoimaa talouden ja politiikan kärjet edellä: sen aiheista lähes puolet keskittyy osakkaisiin ja ydinvoimalupaan. Tämän lisäksi lehdessä esitetään melko paljon puhetta ydinvoiman periaatteellisesta merkityksestä. (Ks. taulukko 4.)

Taulukko 4. Puheenaiheet eri lehdissä.

	HELSINGIN SANOMAT		KALEVA		RAAHEN SEUTU	
	määrä	prosenttia	määrä	prosenttia	määrä	prosenttia
1) yrityksen toiminta	5	5 %	18	5 %	26	7 %
2) osakkaat	22	20 %	27	8 %	18	5 %
3) sijainti ja toteutumisen	13	12 %	31	9 %	44	12 %
4) laitetoimittaja	6	5 %	17	5 %	13	3 %
5) ydinjätteen sijoitus	8	7 %	18	5 %	5	1 %
6) ydinvoimalupa ¹⁶	30	27 %	61	17 %	30	8 %
7) kunnallinen tai alueellinen päätöksenteko	9	8 %	60	17 %	94	25 %
8) muut paikalliset vaikutukset ¹⁷	1	1 %	67	19 %	67	18 %
9) ydinvoiman periaatteellinen merkitys ¹⁸	17	15 %	57	16 %	73	20 %
10) muu	0	0 %	2	1 %	3	1 %
Kaikki yhteensä	111	100 %	358	100 %	373	100 %

Jaottelin jutut myös käytettyjen ydinvoima-argumenttien perusteella (vrt. Perko ym. 2012). (Ks. taulukko 5.)

Taulukko 5. Ydinvoima-argumenttien koodausperiaatteet ja esimerkit.

argumentti	koodaus- periaate	esimerkki
positiivinen	Puhujan ydinvoima-argumentit puoltavat ydinvoimalan rakentamista.	Kaleva 15.1.2009 Ydinvoimala olisi koko pohjoisen etu Sähköntuottajat uskovat, että Fennovoiman tulo sähkömarkkinoille lisää alan kilpailua ja keventää myös kuluttajien kukkaroa. Oulun seudun sähkössä toivotaan, että uusi ydinvoimala saataisiin Pohjois-Suomeen. Toimitusjohtaja Risto Kantola muistuttaa, että ydinvoimalla tuotettu sähkö on kymmeniä prosentteja edullisempaa kuin tuulivoimalla tai biopolttoaineilla tuotettu. Tarkkoja arvioita lisäydinvoiman vaikutuksista on Kantolan mukaan vaikea laskea, koska laitos käynnistyisi vasta kymmenen vuoden päästä. (...)
negatiivinen	Puhujan ydinvoima-argumentit vastustavat ydinvoimalan rakentamista.	Raahen Seutu 17.2.2009 Merenpinnan nousu uhkasi ydinvoimalaa Pro Hanhikivi -liike jätti viime viikolla Pohjois-Pohjanmaan liitolle lausunnon ydinvoimamaakuntakaavan luonnoksesta. Odotetusti lausunnossa vastustetaan ydinvoimalan rakentamista ja esitetään sen korvaamista tuulivoimaloilla. Lausunnossa todetaan, että vireillä olevien Perämeren tuulivoimalahankkeiden kapasiteetti ylittää suunnitellun Fennovoiman ydinvoimalan kapasiteetin. Napajäiden sulaminen ennakoitua nopeammin ja sen aiheuttama merenpinnan nousu on Pro Hanhikiven lausunnon mukaan todellinen riski ydinvoimalalle. (...)
puntaroiva	Puhuja esittää argumentteja sekä ydinvoiman rakentamisen puolesta että sitä vastaan.	Helsingin Sanomat 20.8.2008 Ydinvoimaa vain omaan tarpeeseen (...) Ydinvoiman lisärakentaminen monien muiden toimien rinnalla on nopein ja tehokkain tapa vastata ajankohtaisiin energia- ja ilmastopoliittisiin haasteisiin. Sähköntuotannossa on asetettu tavoitteeksi pyrkimys tuontiriippuvuuden vähentämisestä kohti omavaraisuutta. Voidaan pohtia ja selvittää kilpailutuksella tai muulla tavoin sitä, olisiko järkevämpää rakentaa yksi uusi suuri ydinvoimala vai kaksi pienempää. Energiapolitiikassa ei pidä kuitenkaan panostaa liiaksi ydinvoimaloihin, joiden käyttöikä on hyvin pitkä. Ydinvoimalla on tunnetut varjopuolensa ja sille kehitetään koko ajan vaihtoehtoja. Pienenä maana Suomi pärjää muutamalla ydinvoimalalla. (...)
neutraali	Puhuja ei esitä puoltavaa tai vastustavaa kantaa ydinvoimaan.	Raahen Seutu 25.4.2012 Fennovoima remontoii tilat Fennovoima on remontoinut toimistonsa Pyhäjoella. Aluevastaava Heli Haikola kertoo, että käytännössä Fennovoiman Pyhäjoen toimisto on remontoitu lattiasta kattoon. Hän on saanut työparikseen toimistoon Auli Hietalan ja naisille on nyt myös remontoitu uudet toimistotilat. Myös asiakkaiden vierailutilat on uudistettu.

Argumentit jakautuvat samansuuntaisesti kaikissa lehdissä. Voimalan rakentamisen neutraalisti suhtautuvia juttuja on kussakin lehdessä karkeasti kolmasosa jutuista. Loput kaksi kolmannesta sisältävät joko pelkästään ydinvoimamyönteisiä argumentteja (positiivinen), pelkästään ydinvoimaa vastustavia (negatiivinen) tai molempia (puntarointi). *Helsingin Sanomissa* positiiviset, negatiiviset ja puntaroivat jutut jakautuivat keskenään melko tasan.

Jaottelun avulla voi tarkastella, kuinka ydinvoimakanta ryhmittää aineiston puhujia. Ketkä ovat positiivisella, ketkä negatiivisella laidalla? (Ks. taulukko 6.)

Taulukko 6. Eri ydinvoimakantojen yleisimmät esittäjät tutkituissa lehdissä. Vähintään 15 % osuus vaadittu listalle pääsemiseksi.

	negatiivinen osuus lehden jutuista merkittävimmät puhujat	positiivinen	puntaroiva	neutraali
Helsingin Sanomat (N=111)	26 juttua (23 %) yksityishenkilöt 35 % EI-järjestöt 27 % -	25 (23 %) talouselämä 44 % kunnat 24 % valtio 20 %	24 (22 %) lehti itse 46 % muu media 17 % -	36 (32 %) talouselämä 58 % valtio 17 % -
Kaleva (N=358)	84 (23 %) EI-järjestöt 39 % yksityishenkilöt 30 % puolue 17 %	87 (24 %) talouselämä 38 % kunnat 22 % -	50 (14 %) yksityishenkilöt 22 % kunnat 22 % valtio 16 %	137 (38 %) talouselämä 37 % kunnat 18 % valtio 17 %
Raahen Seutu (N=373)	79 (21 %) EI-järjestö 51 % yksityishenkilöt 30 % puolue 17 %	94 (25 %) lehti itse 27 % talouselämä 25 % yksityishenkilöt 25 %	76 (20 %) yksityishenkilöt 25 % kunnat 22 % lehti itse 17 %	124 (33 %) talouselämä 35 % kunnat 25 % -

Negatiiviset kannat menevät *Helsingin Sanomissa* pääpiirteittäin yksityishenkilöiden ja kansalaisjärjestöjen (Greenpeace, Pro Hanhikivi) nimiin. Jonkin verran vastustusta tulee myös vihreiltä ja heidän ympäristöministeriltään. Positiiviset kannat ovat pääpiirteittäin Fennovoiman osakkaiden ja elinkeinoelämän sekä kuntien ja valtion esittämiä. Valtiollisista puhujista erottuu eduskunnan talousvaliokunta. Puntarointia esittää erityisesti lehti itse lähes puolessa näistä jutuista. Toinen puntaroiva ryhmä on lehden siteeraamat muut mediat. Neutraalia puhetta esittävät lähinnä Fennovoima sekä sen osakkaat ja liikekumppanit. Valtiollisten puhujien osuudesta erottuu niukin naukin työ- ja elinkeinoministeriö.

Etsin aineistosta myös Ruostetsaaren nimeämän energiaeliitin esiintymiset ja ydinvoimakannat. Puhujista 15 (14 %) kuului mainittuihin ryhmiin.¹⁹ Ei voi kuitenkaan väittää, että energiaeliitti sanottavasti hallitsisi *Helsingin Sanomien* keskustelua, sillä eliitistä on mukana lähinnä valtiokoneiston eri toimijoita (TEM 3 kertaa), ja vain kolme

puhujaa talouselämän puolelta. Tämä eliitin kulma ei näytä myöskään ydinvoimakantojensa puolesta mitenkään yhtenäiseltä: kannoista negatiivisia on 3, positiivisia 5, puntarointia 2 ja neutraaleja 5.

Kaleva

Maakuntalehti *Kaleva* tukeutuu usein henkilölähteisiin reportaasin tai haastattelun muotoisissa jutuissaan. Sen tarjonnassa painottuvat myös mielipidekirjoitukset. (Ks. kuvio 3.)

Kalevan juttujen kärjessä viihtyvät talouselämä ja kunnat. Puhujaluokkien avulla tarkasteltuna (taulukko 3) elinkeinoelämän ja itse Fennovoiman ääni kuuluu hyvin, 25 prosentin verran. Muut kunnat kuin Pyhäjoki ovat myös usein esillä, yhdessä Pyhäjoen kanssa kuntien osuus nousee 16 prosenttiin. Myös kansalaisjärjestöjen (10 %) ja yksityishenkilöiden (12 %) esittämä puhe saa paljon tilaa.

Aiheiden valossa *Kalevaa* näyttää kiinnostavan ydinvoimala erityisesti kunnallisen päätöksenteon ja paikallisten vaikutusten näkökulmasta. Myös voimalan lupaprosessi on suuren kiinnostuksen kohteena. Näiden kärkiaiheiden välittömässä tuntuudessa on keskustelu ydinvoiman periaatteellisesta merkityksestä. (Ks. taulukko 4.)

Kalevan tarjonta painottuu hieman neutraalien juttujen suuntaan ydinvoimaa puntaroivien juttujen kustannuksella. Muuten lehden argumenttijauma on samankaltainen *Helsingin Sanomien* ja *Raahen Seudun* kanssa. (Ks. taulukko 6.)

Vastustavat kannat ovat kansalaisjärjestöjen (etupäässä Pro Hanhikivi ja jonkin verran Karsikon puolesta) sekä yksityishenkilöiden esittämiä. Lisää vastustusta tulee puolueilta eli vihreiltä ja vasemmistoliitolta. Positiivisesta talouselämän puheesta erottuvat etenkin perustajaosakas Outokumpu sekä alueen kauppakamarit. Tämän lisäksi myönteistä puhetta esittää joukko paikallisia yrittäjiä. Kunnista positiivisia kantoja esittävät etenkin Pyhäjoki ja sijaintipaikasta kilpaillut Simo. Samat kunnat erottuvat puntaroivissa jutuissa. Elinkeinoministeri Mauri Pekkarinen esiintyy myös joitakin kertoja puntaroivana puhujana. Myös yksityishenkilöt puntaroivat voimallaa usein. Neutraalia talouselämän puhetta esittää Fennovoima osakkaineen ja liikekumppaneineen. Kuntien neutraalissa puheessa erottuu erilaisten kunnallisten kattojärjestöjen osuus. Leimallista on myös Pyhäjoen naapurikuntien edustus tässä joukossa. Valtiollinen neutraali puhe tulee melko lailla TEM:n suunnasta, jonkin verran on myös KHO:n ja valtion virastojen puhetta lupakäsittelyn vaiheista.

Energiaeliitti ei rellestä myöskään *Kalevan* sivuilla. Eliittiin lukeutuvia puhujia löytyy 37 (10 %), joista Fortumin kahta esiintymistä lukuun ottamatta kaikki ovat valtiokoneiston esiintymisiä (TEM 19 kertaa). Kannat jakautuvat seuraavasti: negatiivisia on 3, positiivisia 9, puntarointia 8 ja neutraaleja 17.

Raahen Seutu

Kuten *Kaleva* myös *Raahen Seutu* ottaa usein tuekseen henkilölähteen reportaasi- ja haastattelujutuissaan. Tämän lisäksi se antaa runsaasti tilaa mielipidekirjoituksille. Pääkirjoituksissa ja kolumneissa – joissa lehden toimituksen kanta selvimmin tulee ilmi – *Raahen Seudun* pääkirjoitusten osuus on selvästi muita lehtiä suurempi,

kolumnien osuus taas selvästi pienempi. Näyttää siltä, että lehden Fennovoima-kanta on haluttu jättää yksin pääkirjoittajan ilmaistavaksi. (Ks. kuvio 3.)

Fennovoima ja muu elinkeinoelämä vievät lehdessä puheesta nimiinsä 20 prosenttia. Pyhäjoki ja muut kunnat esittävät yhteensä 17 prosenttia puheesta. Yksittäisistä puhujista kaikkein eniten äänessä on lehti itse (14 %). Puhujista luokkaan 15 eli ”muihin henkilöihin” lasketut ihmiset ovat äänessä toiseksi eniten. Tämä selittyy sillä, että lehti antaa paljon tilaa Fennovoimaa käsitteleville mielipidekirjoituksille ja sallii nimimerkit. Yhdessä luokan 13 (Pyhäjoen asukkaat) kanssa yksityishenkilöiden osuus nousee 16 prosenttiin. Voi sanoa, että lukijat pääsevät lehdessä melko paljon ääneen aiheesta.²⁰ Kolmanneksi suurin yksittäinen puhujaryhmä on ydinvoimaa vastustavat järjestöt (11 %), merkittävämpänä näistä Pyhäjoen seudulla toimiva Pro Hanhikivi. (Ks. taulukko 3.)

Aiheiden suurin luokka on kunnallisen ja alueellisen päätöksenteon seuranta. Ydinvoimalan erilaiset paikalliset vaikutukset sekä puhe ydinvoiman periaatteellisesta merkityksestä ovat myös paljon esillä. Toisaalta *Raahen Seutua* eivät suuresti kiinnosta osakkaisiin tai ydinvoimalupaan keskittyvät aiheet, joista varsinkin ydinvoimalupa on kahden suuremman lehden suosituimpia aiheita. Huomion kiinnittää myös vähäinen kiinnostus ydinjätteen sijoitukseen (1 % eli 5 juttua otoksesta). Tämä on merkittävää siksi, että loppusijoitusta ei ole Fennovoiman osalta ratkaistu, ja yhtenä vaihtoehtona on myös jätteen sijoitus voimalapaikkakunnalle.

Negatiivista puhetta esittää odotetusti paljon paikallinen Pro Hanhikivi, mutta tämän lisäksi sillä on seuranaan useita alueellisia luontojärjestöjä. Myös Greenpeace on monta kertaa esillä. Paikallisten yksityishenkilöiden lisäksi negatiivista puhetta esittävät myös puolueet, etenkin vasemmistoliitto ja jonkin verran vihreät. Yksityishenkilöiden lisäksi positiivista puhetta esittää *Raahen Seudussa* talouselämä. Sen osuus on kuitenkin odotettua pienempi, vain neljännes. Fennovoiman lisäksi usein äänessä ovat alueen kaupakamarit, jonkin verran myös Rosatom. Itse paaviakin paavillisempi on kuitenkin *Raahen Seutu*, joka on suurin yksittäinen ydinvoimapositiivisen puheen esittäjä omilla sivuillaan. Puntaroivaa puhetta esittävät yksityishenkilöt, Pyhäjoki rinnan naapurikuntiansa kanssa sekä lehti itse. Neutraaleissa jutuissa esiintyvät usein Fennovoima sekä paikalliset yritykset. Kuntien puhetta esittävät paitsi Pyhäjoki myös erilaiset kunnalliset kattojärjestöt. (Ks. taulukko 6.)

Energiaeliitti on valtiokoneiston puhujien ja puolueiden varassa myös *Raahen Seudussa*. Elinkeinoelämän edustajia ei esiinny kertaakaan. Yhteensä eliittiin voi törmätä 17 kertaa (4 % jutuista), joista TEM 5 kertaa. Tietysti voi miettiä, onko paikallinen keskustan kunnanvaltuutettu todella laskettavissa energiaeliitin jäseneksi. Ydinvoimakannat jakautuvat seuraavasti: positiivisia on 5, puntarointia 3 ja neutraaleja 9.

Päätelmät

Allussa esitetty hypoteesi energiaeliitin määräävästä asemasta Fennovoima-kirjoittelussa osoittautui aineiston valossa vääräksi. Ensinnäkin eliitiksi niputettavia puhujia esiintyy lehdissä joko niukasti tai jonkin verran (4–14 %). Tätä merkittävämpää on, että

eliitistä puuttuu talouselämä oikeastaan kokonaan. Totuttu energiategollisuuden valta-
pooli ei ole ottamassa kantaa uuden kilpailijan hankkeeseen. Jäljelle jää valtiokoneis-
ton osuus eli TEM, ministeriöt ja puolueet. Näiden ydinvoimakannat ovat kuitenkin
niin hajallaan, että yhtenäistä eliitin ääntä ei muodostu ainakaan sanomalehtijulki-
suudessa. Eliitin keskiöksi mainittu TEM puhuu enimmäkseen kantaa ottamattomassa
viranomaisroolissa. Harvat positiiviset kannanotot menevät lähinnä kokoomuksen
elinkeinoministerien nimiin.

Ydinvoimaa vastustavien joukko on melko yhtenäinen kaikissa lehdissä. Negatiiv-
vinen kanta perustuu yksityishenkilöiden ja järjestöjen varaan kaikissa kolmessa leh-
dessä, lisäksi maakunta- ja paikallislehdessä niiden seurana on puolueista vihreät ja
vasemmistoliitto. Muita selkeästi kielteisiä toimijoita ei löydy kansalaisjärjestöjen ja
mainittujen puolueiden lisäksi.

Negatiivisen kannan vastapoolina ei näyttäisikään olevan positiivinen vaan positiiv-
vis-neutraali blokki, jossa talouselämä esiintyy usein. Aineistossa kiinnittää huomiota
se, että vahvan intressin omaavat talouden toimijat näyttäytyvät usein neutraalisti.
Tässä blokissa viihtyvät myös monet kunta- ja valtiotoimijat.

Fennovoima ja sen ympärille ryhmittynyt talouselämä esiintyy kaikissa tutkituissa
lehdissä suurella 20–29 % edustuksella. Talouden toimijoiden lisäksi suurena puhuja-
ryhmänä esiintyy *Helsingin Sanomissa* valtiosektori, *Kalevassa* ja *Raahen Seudussa* puo-
lestaan kunnat. Lehtien suosimat päättäntä-, kunta- ja alueaiheet houkuttavat tietysti
puhujaksi nimenomaan päättäjiä ja virkamiehiä. Näiltä osin tulokset ovat samansuun-
taisia kuin aiempi tutkimus antaa ymmärtää.

Neutraalin julkisuuden määrä antaa viitteitä siitä, että ydinvoiman rakennushan-
ketta pidetään niin luonnollisena toimintana, ettei asian puolesta hehkuteta joka kerta
erikseen. Voi myös olla, että tämä on tarkoituksellista. Ehkä yritysten viestintästrate-
giassa on nimenomaan pyritty asiantuntijan esiintymistapaan, jolla herätetään luot-
tamusta ja saavutetaan uskottavuutta lähtemättä puolesta-vastaan-asetelmaan. Täl-
laiseen mahdollisuuteen viittasi jo Raittila (2002, 91) Posivan loppusijoitushankkeen
yhteydessä (ks. myös Kojo 2002).

Toisaalta näyttää siltä, että Fennovoimaa vastustavat kansalaisjärjestöt – Pro Han-
hikivi etunenässä – ovat löytäneet väylän ajaa asiaansa paikallisen ja alueellisen julki-
suuden kautta. Tarkasteluajankohtana Pro Hanhikivi on käyttänyt aktiivisesti laillisia
oikeuksiaan muun muassa laatimalla kaavavalituksia ja huomautuksia katsomistaan
rikkeistä EU:n direktiivejä kohtaan. Lisäksi se on osallistunut ryhmänä kunnalliseen
päättöksentekoon. Näistä syistä se on noussut usein puhujaksi esimerkiksi valituspro-
sessin vaiheita tai kunnanvaltuustoa koskevissa uutisissa. Tätä osallistumisstrategiaa
voi pitää toimivana alueellisen julkisen näkyvyyden kannalta. Valtakunnalliseen julki-
suuteen nämä keinot eivät kuitenkaan näytä kantavan. *Helsingin Sanomien* osalta tulos
onkin aiemman tutkimuksen ennustama eli niukka.

Lehdet itse esiintyvät ydinvoima-asiassa eri sävyin. Valtakunnallinen *Helsingin
Sanomat* varoo ottamasta jyrkkiä kantoja. Maakuntalehti *Kaleva* myötäilee positiivi-
sen sävyisesti ja paikallisen *Raahen Seudun* pääkirjoittaja liputtaa voimakkaasti hank-
keen puolesta. Lehdet osallistuvat myös innokkaasti esimerkiksi ydinvoiman periaat-

teellisen merkityksen pohdintaan. Medioitumiskeskustelussa on pantu merkille, että poliittisen järjestelmän heikkenevä legitimiteetti on lisännyt median oikeutusta ja velvollisuudentuntoa tarttua asioihin itse. Kenties lehdet haluavat täyttää tai joutuvat täyttämään sen tilan, johon yritykset, viranomaiset ja poliitikot eivät julkisuudenhallinnaltaan aina tohdi astua.

Mikä on artikkelin selitysvoima ja miten se kontribuoi esimerkiksi agenda settingiin? Määrällisen analyysin vahvuus on pelkistämässä: sillä saa yleiskuvan suuresta aineistosta. Sen avulla voi myös esittää mitä-kysymyksiä ja osoittaa paikkoja, joissa on lisää tutkittavaa. Yksi tällainen paikka olisi talouselämän julkisuudenhallinta. Aineistossa on viitteitä, että hanke saa melko paljon neutraalia julkisuutta. Määrällinen analyysi ei kuitenkaan pysty vastaamaan miten-kysymyksiin, eli siihen, millä tavalla julkisuus on hankittu. Olisikin jatkoselvityksen paikka, kuinka Fennovoima ja sen seurana oleva elinkeinoelämä pyrkii tasoittamaan hankettaan. Millä tavalla yritystä koskevat neutraalit tapahtumauutiset saavat syntynsä? Millainen tiedotteiden ja yhteydenpidon virta yrityksistä valuu toimituksiin? Samalla tavalla määrällinen analyysi pystyy osoittamaan, että energiaeliitti ei esiinny laajalti julkisuudessa tämän hankkeen yhteydessä. Sen kertomiseen, onko poissaolo tietoista mediapeliä, menetelmä ei kuitenkaan anna eväitä. Vastausta varten olisi tutkittava eri toimijoiden viestintämateriaaleja ja -resursseja sekä selvitettävä, millaista on näiden tahojen yhteydenpito lehtien toimituksiin. Kansalaisjärjestöjen keinot sen sijaan ovat menetelmän avulla jonkin verran pohdittavissa, koska luokitelluista aiheista on selvästi nähtävissä käytetty keino: viralliset valitustiet ja hallintoa seuraamaan virittyneen uutiskoneiston hyödyntäminen tätä kautta.

Aiemman tutkimuksen perusteella ounastelin, että lehdet tarttuvat Fennovoiman hankkeeseen eri tavoin. Kun *Helsingin Sanomat* tarjoilee yleisölleen talouden ja politiikan uutisensa, se täyttää juuri periaatelinjansa mukaista tehtävänsä. Se on päättäjien keskeinen resurssi, osa suomalaisen ajankohtaisjournalismin kovaa ydintä, jota suomalaiset päättäjät seuraavat yhdenmukaisesti, kapeasti ja intensiivisesti (Kunelius ym. 2009, 450). Entä ydinvoimaa positiivisesti myötäilevä *Kaleva* ja voimalan puolesta liputtava *Raahen Seutu*, jotka tarttuvat aiheeseen lähempää, tarkemmin ja laveammin? Mitä merkitsee, jos ennustetut 40 000 henkilötyövuotta, 500 vakituista työpaikkaa ja miljoonien verotuotot sattuisivat osumaan seudulle? Ei siitä lehdistä ainakaan tappiota koidu.

Vitteet

- 1 Kriittisten näkemysten mukaan tällainen menetelmä ei kykene heijastelemaan nykyajan moniäänistä ja monilähteistä journalismia. Tähän voi esittää vastahuomiona, että jutuilta on yhä alku – kärki – johon usein nostetaan jutulle painoarvoa antava toimija. Tässä tarkastelu kohdistuu nimenomaan jutun kärkeen. Myös epäilykset agenda settingin kelpoisuudesta pirstoutuneessa mediakentässä saattavat olla liioiteltuja: eriytynyt mediakäyttö ei häivyttä agenda setting -vaikutusta (Coleman & McCombs 2007, 495).
- 2 Aiemmin kauppa- ja teollisuusministeriö, KTM, johon yhdistettiin työministeriö ja osa sisäministeriöstä vuonna 2008.
- 3 Lähteissä puhutaan hegemonisesta poliittisesta diskursista. Käsitteeseen ei tässä syvennytä.

- 4 Tähän on on kerätty koko aineistosta keskeisimmät puolustajat ja vastustajat. Osakasluettelo on elänyt koko ajan, ja useita osakkaita on irrottanut hankkeesta. Luopumista ei ole kuitenkaan perusteltu suoraan ydinvoimavastaiseksi kääntymisellä vaan esimerkiksi taloudellisilla syillä. Myös kyläläisten ja maanomistajien mielipiteet ovat hakeneet uomiaan hankkeen kuluessa. Puoluekentältä on mainittu ääriäidat.
- 5 Kojo kritisoi erilaisten osallistumisjärjestelyiden (mm. YVA-menettelyn) vaikuttavuutta eikä suoranaisesti julkista keskustelua.
- 6 <http://www.hs.fi/kotimaa/a1305633947683> (luettu 19.5.2015)
- 7 <http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2014/06/Levikkitilasto2013.pdf> (luettu 19.5.2015)
- 8 Ahva 2010, 149.
- 9 <http://www.kalevakonserni.fi/index.php?9> (luettu 19.5.2015)
- 10 http://www.sanomalehdet.fi/files/4402/Paikallislehtikilpailu_2014_Voittajat_ja_perustelut.pdf (luettu 19.5.2015)
- 11 Pääosa aineistosta on juttuja, joissa mainitaan Fennovoima. Haussa on käytetty katkaisumerkkiä (fennovoi*) jotta sanan eri taivutusmuodot löytyvät. Tämän lisäksi tein yhdistelmähuja katkaistun ydinvoima-sanan (ydinvoi*) ja Fennovoiman YVA-selvityksessä (2008, 3) mainittujen mahdollisten sijaintikuntien katkaistuilla nimillä: Kristiinankaupunki, Pyhäjoki, Ruotsinpyhtää sekä Simo. Halusin varmistaa, että mukaan tulevat nekin jutut, joissa ei mainita Fennovoimaa voimalan suunnittelijana. Keräsin myös jutut, joissa käsitellään yleisesti Suomen tulevia ydinvoimalahankkeita mainitsematta sijaintia tai toteuttajaa. Julkisuudessa näihin viitataan usein käsitteillä ”kuudes ydinvoimala” tai ”seitsemäs ydinvoimala”. Koska paikallislehdessä käytetään usein kuntaa tarkempia paikannimiä, lisäsin Raahen Seudun hakuihin kolme paikallismieä. Voimalaa lähimmät kylät ovat Parhalahti ja Piehinki. Hanhikivi on puolestaan niemi, jonne laitosta suunnitellaan. Tuloksissa oli jonkin verran päällekkäisiä osumia, jotka on nyt esitetyistä luvuista siivottu. Polttoaineen elinkaaresta – uraanikaivoksista loppusijoitukseen – en tehnyt erikseen hakuja. Jälkikäteen Helsingin Sanomien arkistosta testattuna esimerkiksi ydinjäte-sana ei tuonut sanottavasti lisäosumia.
- 12 Valitsin jutut joka kolmannelta ilmestyneestä lehden numerosta. Ensin poistin perusjoukosta ne päivämäärät, jolloin lehdet eivät ole ilmestyneet. Sitten arvoisin päivämäärän, josta joka kolmannen numeron laskenta alkaisi. Näin varmistetaan, että jokaisella jutulla on yhtä suuri todennäköisyys päätyä otokseen. Aloituskohdaksi tuli aineiston ensimmäinen päivä eli 7.6.2007. Tässä yhteydessä pudotin otoksesta jutut, jotka eivät todellisuudessa vastanneet hakukriteereitä, vaikka ne nimellisesti täyttivätkin. Lisäksi poistin jutut, joissa Fennovoiman hanke esiintyi pelkkänä mainintana.
- 13 Tein koodauksille reliabiliteettitestit, joiden tulokset ovat seuraavat:

lehti	tyyppi	puhuja	aihe	kanta
Helsingin Sanomat (N=52)	r=87 %	r=94 %	r=96%	r=86%
Kaleva (N=50)	r=86%	r=88 %	r=96%	r=88%
Raahen Seutu (N=51)	r=94%	r=92 %	r=86%	r=90%

Testin jälkeen puhujaa ja ydinvoimakantaa koskeva luokitus on käyty vielä kertaalleen läpi avoimena koodauksena, joten luotettavuus voi olla ilmoitettua hiivenen parempi.

- 14 Toimijaluokituksessa olen hyödyntänyt aiempaa tutkimusta (Suikkanen ym. 2012, 90–104; Rahkonen 2006, 168–169) mutta muokannut luokitusta vastaamaan aineistoni erityispiirteitä. *Puhuja* on se puhuja (tai kirjallinen lähde), jonka näkökulma on jutussa hallitsevimmassa asemassa. Tämä tarkoittaa sitä, että näkökulma esiintyy joko otsikossa, ingressissä tai leipätekstin kolmessa ensimmäisessä kappaleessa. Jos puhujaa on useita, luokitellaan se, joka esiintyy näkyvimmin (esim. otsikko on näkyvämpi kuin ingressi, ingressi on näkyvämpi kuin leipätekstin ensimmäinen kappale jne.). Epäselvissä tapauksissa valitaan ensimmäinen puhuja. *Aihe* on luokiteltu 10-portaisella jaottelulla taulukon 3 mukaisesti. Aihealuokitus perustuu aineiston lähilukuun ja luokat on muodostettu aineiston perusteella. *Kanta*-muuttujalla tartutaan jutun pääpuhujan argumentointiin: esittääkö tämä ydinvoimamyönteisiä, ydinvoimaa vastustavia, vaiko molempia argumentteja. Jutun *tyyppi* on koodattu paitsi sisällöllisten tunnuspiirteiden myös arkiston metadatan avulla.

- 15 Säteilyturvakeskus kuuluu tähän luokkaan. Paitsi tutkimuslaitos, STUK on myös sosiaali- ja terveysministeriön alainen valvontaviranomainen. Se esiintyi otoksessa seuraavasti: Helsingin Sanomat o, Kaleva 6, Raahen Seutu 3 kertaa.
- 16 Luokat on muodostettu aineiston perusteella eivätkä ne ole hallinnollisesti oikeakielisiä. Ydinvoimaluvalla viitataan lehtijutuissa hallinnollis-lainsäädännölliseen lupaprosessiin, joka vaaditaan ydinvoimalan rakentamiseksi. Myös prosessissa vaadittu YVA-selvitys kuuluu tähän luokkaan.
- 17 Luokkaan kuuluvat sellaiset jutut, joissa pohditaan ydinvoimalan vaikutuksia paikalliseen arkeen esimerkiksi kokemustiedon valossa. Hallinnollis-lainsäädännöllinen näkökulma veisi nämä jutut joko päätöksenteko- tai ydinvoimalupa-luokkiin.
- 18 Luokkaan kuuluvat sellaiset laaja-alaisesti ydinvoimaan tarttuvat jutut, joissa maalailaan näköaloja tuotantomuodon kehitystä tai haitoista. Jutuissa ei kuitenkaan painotu periaatepäätökseen liittyvä yhteiskunnan kokonaisedun harkinta, mikä veisi ne luokkaan ydinvoimalupa.
- 19 Tässä ei ole huomioitu eliitin mahdollista muutosta keskustan jäätyä oppositioon 2011. Fennovoimaa ei myöskään tarkastella energiaeliitin jäsenenä, sillä yritys on vasta muotoutumassa. Sen osakaspohja on elänyt paitsi E.Onin vaihtumisella Rosatomiin myös muiden luopumisten ja mukaanliittymisten kautta. Alkuvaiheessa yhtiön suomalaisosakkaita oli 67. Mukana olleista 52 energiayhtiöstä on luopunut 13, lisäksi luopujia on teollisuuden ja kaupan alalta yhteensä 10. Uusiksi osakkaiksi on tullut 4 rakennusalan yritystä sekä Oulun kaupunki. (http://www.voimaosaakeyhtio.fi/?page_id=10, luettu 19.5.2015.)
Tie eliitin jäseneksi näyttää mutkaiselta paitsi energiankäyttäjille ja kansalaisjärjestöille myös uusille energiantuottajille (vrt. Ruostetsaari 2010, 226–233). Heti alkuvaiheessa Fennovoimaan suhtauduttiin epäillen: arveltiin esimerkiksi, että yrityksen rahheet eivät riitä (esim. HS 7.11.2007). Myös TVO:n ja Fortumin yhteisyritys Posiva on toistuvasti torjunut Fennovoiman ydinjätteiden sijoittamisen Eurajoelle (vielä esim. Vihreä lanka 2.10.2014). Jos Fennovoiman hanke toteutuu, voinee kuitenkin olettaa, että yrityksen yhteydet energiaeliittiin tiivistyvät. Sen suuret teollisuusosakkaat Outokumpu ja Rautaruukki sijaitsevat eliitin liepeillä (Ruostetsaari emt., 152–153) ja myös keittiönovi on auki: ”Edellyttäen, että Fortum saa yli 75 prosentin omistusosuuden [venäläisen] TGC-1:n vesivoimatuotannosta, Fortum on valmis osallistumaan enintään 15 prosentin vähemmistöosuudella Fennovoiman ydinvoimahankkeeseen samoilla ehdoilla kuin muutkin suomalaiset hankkeeseen osallistuvat yritykset.” (Fortumin pörssitiedote 2.12.2014.)
- 20 Kriittisen uutistutkimuksen hengessä (esim. Tuchman 1978, 123; Ampuja 1997, 39–40) voi kysyä, kuinka paljon kirjoittajat ovat esillä ”symboli-ihmisiinä” (siksi, että he näkökantoinen edustavat asian monimutkaisuutta ja suurta merkitystä) ja kuinka paljon ”asiantuntijoina” (siksi, että heidän mielipiteillään katsotaan olevan oikeasti painoarvoa).

Kirjallisuus

- Ahva, Laura (2010). *Making News with Citizens. Public Journalism and Professional Reflexivity in Finnish Newspapers*. Acta Electronica Universitatis Tampereensis 1020.
- Ampuja, Marko (1997). Statisteja, symboli-ihmisiä ja selviytyjiä. Kansalaisen roolit tv-uutisissa. *Tiedotustutkimus* 20: 4, 37–47.
- Ampuja, Marko; Koivisto, Juha & Välvirronen, Esa (2014). Medioituminen: iskusana, analyyttinen työkalu vai uusi paradigma? *Media & viestintä* 37: 2, 22–37.
- Berelson, Bernard (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Glencoe: Free Press.
- Clery, Daniel (2005). Nuclear industry dares to dream of a new dawn. *Science* 309, 1172–1175.
- Coleman, Renita & McCombs, Maxwell (2007). The young and agenda-less? Exploring age-related differences in agenda setting on the youngest generation, baby boomers, and the civic generation. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 84: 3, 495–508.
- Cottle, Simon (2000). Rethinking news access. *Journalism Studies* 1: 3, 427–448.
- Fennovoima (2008). Ydinvoimalaitoksen ympäristövaikutusten arviointiohjelma. Tammikuu 2008. Saatavilla: <http://www.fennovoima.fi/hanke/periaatepaatos/ymparistovaikutusten-arviointi/yva-2008> (luettu 19.5.2015).
- Findlay, Trevor (2010). *The Future of Nuclear Energy to 2030 and its Implications for Safety, Security and Nonproliferation*. Waterloo: Cigi.
- Foucault, Michel (1980 [1975]). *Tarkkailla ja rangaista*. Suomentanut Eevi Nivanka. Helsinki: Otava.
- Gamson, William & Modigliani, Andre (1989). Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructionist approach. *American Journal of Sociology* 95: 1, 1–37.

- Giddens, Anthony (1995). *Politics, Sociology, and Social Theory: Encounters with Classical and Contemporary Social Thought*. Stanford: Stanford University Press.
- Greenberg, Josh (2005). This news may come as a shock. The politics and press coverage of electricity restructuring in Ontario, 1995–2002. *Canadian Journal of Communication* 30: 2, 233–258.
- Hall, Stuart; Critcher, Chas; Jefferson, Tony; Clarke, John & Roberts, Brian (1978.) *Policing the Crisis. Mugging, the State, and Law and Order*. London: Macmillan.
- Heiskala, Risto (2001). Theorizing power: Weber, Parsons, Foucault and neostructuralism. *Social Science Information* 40: 2, 241–264.
- Hepp, Andreas (2009). Differentiation: Mediatization and cultural change. Teoksessa: Lundby, Knut (toim.). *Mediatization. Concept, Changes, Consequences*. New York: Peter Lang, 139–157.
- Hjarvard, Stig (2008). The mediatization of society. A theory of the media as agents of social and cultural change. *Nordicom Review* 29: 2, 105–134.
- Hujanen, Erkki (2007). *Lukijakunnan rajamailla. Sanomalehden muuttuvat merkitykset arjessa*. Jyväskylän yliopisto: Jyväskylä studies in humanities 68.
- Hujanen, Jaana (2000). *Journalismin maakunnallisuus. Alueellisuuden rakentuminen maakuntalehtien teksteissä ja tekijöiden puheessa*. Jyväskylän yliopisto: Jyväskylä studies in communication 11.
- Joskow, Paul & Parsons, John (2009). The economic future of nuclear power. *Dædalus* 138: 4, 45–59.
- Kojo, Matti (2002). Lahjomattomien haukansilmien valvonnassa. Ydinjätteen loppusijoitushankkeen hyväksyttävyyden rakentaminen Posiva Oy:n tiedotusmateriaalissa. Teoksessa: Raittila, Pentti ym. (toim.). *Ydinjäteihme suomalaisittain*. Tampere: Tampere University Press, 36–66.
- Kojo, Matti (2004). Yhteenvedo. Teoksessa: Kojo, Matti (toim.). *Ydinvoima, valta ja vastarinta*. Helsinki: Like, 231–258.
- Kojo, Matti (2009). The strategy of site selection for the spent nuclear fuel repository in Finland. Teoksessa: Kojo, Matti & Litmanen, Tapio (toim.). *The Renewal of Nuclear Power in Finland*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 161–191.
- Kunelius, Risto (1996). *The News, Textually Speaking. Writings on News Journalism and Journalism Research*. Acta Universitatis Tamperensis 520.
- Kunelius, Risto; Noppari, Elina & Reunanen, Esa (2009). *Media vallan verkoissa*. Tampereen yliopisto: tiedotusopin laitos. Julkaisuja A 112.
- Lammi, Harri (2009). Social dynamics behind the changes in the NGO anti-nuclear campaign, 1993–2002. Teoksessa: Kojo, Matti & Litmanen, Tapio (toim.). *The Renewal of Nuclear Power in Finland*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 69–87.
- Lampinen, Ari (2009). An analysis of the justification arguments in the application for the new nuclear reactor in Finland. Teoksessa: Kojo, Matti & Litmanen, Tapio (toim.). *The Renewal of Nuclear Power in Finland*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 41–68.
- Litmanen, Tapio (2009). The transillumination of Finnish nuclear policy: Seeking a shortcut to a low carbon society. Teoksessa: Kojo, Matti & Litmanen, Tapio (toim.). *The Renewal of Nuclear Power in Finland*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 3–37.
- Litmanen, Tapio (2010). Nuclear power in societal flux: The renewal of nuclear power in Finland in the context of global concern over energy security. *Nuclear Safety and Simulation* 1: 4, 280–290.
- Luoma-aho, Vilma & Vos, Marita (2009). Monitoring the complexities: Nuclear power and public opinion. *Public Relations Review* 35: 2, 120–122.
- Mann, Michael (1986). *The Sources of Social Power: Volume 1, a History of Power from the Beginning to AD 1760*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mazzoleni, Gianpietro & Schultz, Winfried (1999). "Mediatization" of politics: A challenge for democracy? *Political Communication* 16: 3, 247–261.
- Michelsen, Karl-Erik & Särkiköski, Tuomo (2005). *Suomalainen ydinvoimalaitos*. Helsinki: Edita.
- Mills, C. Wright (1956). *The Power Elite*. Oxford: Oxford University Press.
- Parsons, Talcott (1957). The distribution of power in American society. *World Politics* 10: 1, 123–143.
- Perko, Tanja; Turcanu, Catrinel & Gennen, Dries (2012). Media reporting and changes in public opinion after Fukushima nuclear accident: Belgium as case study. *Int. J. Nuclear Governance, Economy and Ecology* 3: 4, 291–307.
- Rahkonen, Juho (2006). *Journalismi taistelukenttänä. Suomen Nato-jäsenyydestä käyty julkinen keskustelu 2003–2004*. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 547.

- Raittila, Pentti (2000). *Ydinjätteen loppusijoitus mediassa: Julkishallinnon ydinjätetutkimusohjelmaan (JYT 2001) liittyvä joukkoviestinnän seuranta tutkimus*. Tampereen yliopisto: tiedotusopin laitos, journalismin tutkimusyksikkö, C 30.
- Raittila, Pentti (toim.) (2001). *Mediat ydinjätettä hautaamassa. Eri intressiryhmien julkisuuteen pääsy, dialogi ja argumentointi ydinjätteen loppusijoitusta koskevassa keskustelussa 1999–2001*. Tampereen yliopisto: tiedotusopin laitoksen julkaisuja C 34.
- Raittila, Pentti (2002). Journalismin rooli ydinjätekeskustelussa – näkökulmien välittäjä vai vuorovaikutuksen organisoiija? Teoksessa: Raittila, Pentti; Hokkanen, Pekka; Kojo, Matti & Litmanen, Tapio (toim.). *Ydinjäteihme suomalaisittain*. Tampere: Tampere University Press, 67–91.
- Ramana (2011). Nuclear power and the public. *Bulletin of the Atomic Scientists* 67: 4, 43–51.
- Reunanen, Esa (2003). *Budjettijournalismi julkisena keskusteluna. Tekstianalyttisiä näkökulmia suomalaiseen ja ruotsalaiseen budjettikirjoitteluun*. Acta Electronica Universitatis Tampensis 300.
- Riffe, Daniel; Lacy, Stephen & Fico, Frederic (2014). *Analyzing Media Messages. Using Quantitative Content Analysis in Research*. 3. painos. New York: Routledge.
- Ruostetsaari, Ilkka (1998). *Energiapolitiikka käännekohtadassa. Järjestöt ja yritykset vaikuttajina vapautuvilla energiamarkkinoilla*. Tampereen yliopisto: politiikan tutkimuksen laitos, julkaisuja 8.
- Ruostetsaari, Ilkka (2010). *Energiavalta. Eliitti ja kansalaiset muuttuvilla energiamarkkinoilla*. Tampere: Tampere University Press.
- Salovaara-Moring, Inka (2004). *Media Geographies. Regional Newspaper Discourses in Finland in the 1990s*. Helsingin yliopisto: Viestinnän julkaisuja 9.
- Schlesinger, Philip (1990). Rethinking the sociology of journalism. Source strategies and the limits of media centrism. Teoksessa: Ferguson, Marjorie (toim.). *Public Communication: The New Imperatives*. London: Sage, 61–83.
- Seppänen, Janne (2005). *Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*. Tampere: Vastapaino.
- Seppänen, Janne & Väliverronen, Esa (2013). *Mediayhteiskunta*. 2., tarkistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Strömbäck, Jesper & Esser, Frank (2009). Shaping politics: Mediatization and media interventionism. Teoksessa: Lundby, Knut (toim.). *Mediatization. Concept, Changes, Consequences*. New York: Peter Lang, 205–223.
- Suikkanen, Risto; Holma, Aino & Raittila, Pentti (2012). *Muuttumaton uutinen. Suomalaisen uutismedian vuosiseuranta 2007–2012, loppuraportti*. Tampere: Journalismien, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET.
- Sunell, Milka (2001). *Miten Suomen yksityinen metsäteollisuus hankki länsimaisen ydinvoimalan. Tutkimus taloudellisesta ja poliittisesta vallankäytöstä 1970-luvulla*. Helsingin yliopisto: yhteiskuntahistorian pro gradu -tutkielma.
- Teräväinen, Tuula (2012). *The Politics of Energy Technologies. Debating Climate Change, Energy Policy, and Technology in Finland, the United Kingdom, and France*. Helsinki: Into.
- Teräväinen, Tuula (2014). Representation of energy policy and technology in British and Finnish newspaper media: A comparative perspective. *Public Understanding of Science* 23: 3, 299–315.
- Teräväinen, Tuula; Lehtonen, Markku & Martiskainen, Mari (2011). Climate change, energy security, and risk – Debating nuclear new build in Finland, France and the UK. *Energy Policy* 39: 6, 3434–3442.
- Tuchman, Gaye (1978). *Making News. A Study in the Construction of Reality*. New York: Free Press.
- Watts, Richard & Maddison, Jonathan (2012). The role of media actors in reframing the media discourse in the decision to reject relicensing the Vermont Yankee nuclear power plant. *J Environ Stud Sci* 2: 2, 131–142.
- Weber, Max (1978 [1922]). *Economy and Society. An Outline of Interpretative Sociology*. University of California Press: Berkeley.
- Whitfield, Stephen; Rosa, Eugene; Dan, Amy & Dietz, Thomas (2009). The future of nuclear power: Value orientations and risk perception. *Risk Analysis* 29: 3, 425–437.
- Wiio, Juhani (2006). *Media uudistuvassa yhteiskunnassa. Median muuttuvat pelisäännöt*. Sitran raportteja 65. Helsinki: Sitra.
- Yun, Sun-Jin (2012). Nuclear power for climate mitigation? Contesting frames in Korean newspapers. *Asia Eur J* 10: 1, 57–73.